

Marko Asell sd

Kirjallinen kysymys kehitysvammaisten toimeentulosta

Eduskunnan puhemiehelle

Orpon hallituksen tekemät lukuisat leikkaukset sosiaaliturvaan ovat osuneet kehitysvammaisten ja tietysti muidenkin ihmisten, jotka saavat tukia, hyvinvointiin. Mitä useampia tukia, sitä enemmän leikkaukset ovat kasaantuneet samoihin ihmisiin ja perheisiin. Vaikka eläkkeet on jätetty leikkausten ulkopuolelle, on kuitenkin eläkkeensaajan asumistukea heikennetty, samoin indeksijäädytys on heikentänyt sen tasoa.

Asumisyksikössä asuvan kehitysvammaisen kansaneläke ja takuueläke eivät nyt riitä vuokran ja aterioiden maksamiseen. Esimerkiksi Pirhan alueella ateriat maksavat n. 550 euroa/kk ja se ei ole edes Suomen kallein. Asumistukeen vaikuttaa alentavasti työtoiminnan työosuusraha ja eläkeläisen vammaistuki.

Vammaisille henkilöille kuuluvat kaikki samat perus- ja ihmisoikeudet kuin muillekin ihmisille. YK:n vammaisyleissopimuksessa vahvistetaan muissa ihmisoikeussopimuksissa turvattuja oikeuksia ja asetetaan valtioille velvollisuus edistää, suojella ja taata kaikille vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti heidän ihmisoikeuksiensa ja perusvapauksiensa toteutuminen sekä edistää vammaisten henkilöiden synnynnäisen arvon kunnioittamista. Vammaisen henkilön saatavilla on oltava palveluja, joita tarvitaan tukemaan elämistä ja osallisuutta yhteisössä. Koko väestölle tarkoitetut palvelut tulee olla vammaisten henkilöiden saatavissa yhdenvertaisesti muiden kanssa. (19 artikla). Sopimuksen 25 artikla koskee vammaisten henkilöiden oikeutta terveyteen, 26 artikla oikeutta kuntoutukseen, 27 artikla oikeutta työhön ja työllistymiseen ja 28 artikla oikeutta riittävään elintasoon ja sosiaaliturvaan.

Yhteisvaikutukset voivat kasautua erityisesti niille, joilla on samanaikaisesti useita haavoittavuutta lisääviä tekijöitä. Vammaisten henkilöiden hyvinvointiin vaikuttavat useat toisiinsa kytkeytyvät tekijät, kuten toimintakyky, esteettömyys, taloudellinen asema ja mahdollisuus olla osallisina yhteiskunnassa yhdenvertaisina. On tärkeää huomioida, että vammaiset henkilöt eivät muodosta yhtenäistä ryhmää — heidän tarpeensa, voimavaransa ja elämäntilanteensa vaihtelevat suuresti. Esimerkiksi fyysinen, aistien, kognitiivinen tai psyykkinen vammaisuus vaikuttavat eri tavoin arjessa selviytymiseen ja palveluiden saavutettavuuteen.

Yhteisvaikutusten arvioinnin näkökulmasta on keskeistä tunnistaa, miten vammaisuus yhdessä muiden tekijöiden, kuten sukupuolen, iän, koulutustason tai asumismuodon kanssa, voi lisätä haavoittuvuutta. Esimerkiksi vammaiset naiset kohtaavat usein moniperusteista syrjintää, ja vammaiset henkilöt ovat keskimäärin useammin pienituloisia ja työelämän ulkopuolella.

Kirjallinen kysymys KK 104/2026 vp

Palveluiden yhteensovittamisen haasteet, esteelliset ympäristöt ja puutteellinen yksilöllinen tuki voivat rajoittaa mahdollisuuksia itsenäiseen elämään ja osallisuuteen.

Jo aiemmin tehtyyt sosiaaliturvaan kohdistuvat leikkaukset yhdessä tehtyjen asiakasmaksujen korotusten ja itselle maksettavaksi jäävien lääkekustannusten kasvun kanssa kohdistuvat pienituloisten, paljon palveluja käyttävien vammaisten henkilöiden toimeentuloon erityisen voimakkaasti.

Toimeentulotuen perusosan leikkaukset ja velvoitteiden tiukennukset voivat heikentää tiettyjen vammaisten henkilöiden asemaa erityisesti tilanteissa, joissa työkyky on rajoittunut. 150 euron ansiotulovähennyksen poisto ja muiden vähäisten tulojen etuoikeuden poisto voi heikentää niiden vammaisten henkilöiden asemaa, jotka saavat pieniä tuloja esimerkiksi osa-aikatöistä. Toisaalta vammaisten henkilöiden tulot muodostuvat usein työkyvyttömyyseläkkeistä, jonka saajia toimeentulotuessa on suhteellisen vähän.

Vammaisten henkilöiden tulot perustuvat muuta väestöä yleisemmin tulonsiirtoihin. Tutkimusten mukaan vammaiset henkilöt ovat keskimäärin muuta väestöä pienituloisempia ja heidän koulutus- ja työllisyysasteensa on huomattavasti muuta väestöä alhaisempi. Vammaisilla henkilöillä voi olla myös lisähaasteita toimeentulossa muun muassa vammaisuudesta aiheutuvien kulujen vuoksi ja muita useammin etuuksien varassa eläminen on elämänmittaista.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus aikoo turvata kehitysvammaisten toimeentulon tilanteessa, missä hallituksen tekemät leikkaukset sosiaaliturvaan ovat kasautuneet kaikkein heikompiosaisiin kansalaisiin?

Helsingissä 25.3.2026

Marko Asell sd